

N

Latvian Newspaper „LAIKS” (Time)
for USA and Canada.

Published twice weekly except Christmas issue — Helmaris
Rudzītis. Publisher — Editorial and Business Office 7307, —
3rd Ave, Brooklyn, N.Y., 11209 USA. Phone TE 6-6382, Canadian
Office: 444 Wolseley Ave, N. Montreal 264, P. Quebec, Phone 488
47. Subscr. Rates USA, Canada and elsewhere: 3 months
\$6.00, 6 months — \$11.50 1 year — \$22.00. Advert Rates:
1 column (1½” by 1”) \$2.00, 1 column 2¼” by 1”), \$3.00,
1 column (2¼” by 1”), choice location \$3.60.

LAIKS

Latviešu laikraksts Amerika „LAIKS”
iznāk divreiz nedēļā — trešdienas un sestdienas.

Izdevjums apgūts „Grāmatu Draugs” — H. Rudzītis. Redaktors
Arturs Strautmanis. Redakcijas kolleģijā Krišis Rabcs (emer.),
Maksis Čulītis (Toronto) un Gunārs Grņbergs. Redakcija —
kantoris: 7307, 3rd Ave, Brooklyn, N. Y., 11209, USA. Tel.
kantoriem TE 6-6382, redakcijai (212) SH 8-6704. — Abon-
šanas maksa ASV un Kanādā, par 3 mēn. \$6.00, par 6 mēn.
\$11.50, par 1 gadu \$22.00. Sludinājuma maksa: sludinājuma
\$2.00 (1½” sleja), minimums \$3.00, ofertes \$4.00; teksts \$3.60
(2¼” sleja) un pirmā lappuse \$5.00 par katru lappusi.

ENDRA GUBIŅA

PROT CILVĒKS

Ar mēlēm nodurt var ikvienu, to dabas kronis — cilvēks, tiešām māc. Viņš ziloni no oda radis viegli, vai kamieli — ja pat šī oda nav.

Var cilvēks tiešām visu, ja tik grib. Jo mēles — veiklie muskuļi! — zib, zib, ir saaustris tikls, vai sega smacējoša, ko pārmet upurim patiešām nieks.

Un lai viņš smok, lai pinas tikla cilpās, lai krīt un klūp, ja mēģinās vēl iet! Prot, cilvēks prot, šis dabas kronis gudrais,

ar mēlēm katru sadurstīt vai siet.

GLEZNU IZSTĀDE AR DEJĀM UN DZEJĀM

Jaunas Ņujorkas gleznotāju grupas pirmās izstādes atklāšanā 21. maijā bija pulcējušies ap 100 apmeklētāju. Izstādē piedalās: Voldemārs Avenš, Daina Dagnija, Dagmara Igale, Ausma Matcate, Vija Nelsone, Ilmārs Rumpēters, Sigurds Vīdzirste, Anna Annus - Hagena un Jānis Annus.

Nepieteikti un katalogā neatzīmēti izstādē piedalījās arī 3 cittautu mākslinieki, ieskaitot T. Hagenu. Īpatnu uzrunu teica Ceilonas dzejnieks Niels Everests.

Dejotāja V. Vētra dejoja indiešu dejas. Dzejnieks G. Salpiņš lasīja savu dzejojumu.

Izstāde turpināsies līdz svētdienai 27. maijam un arī turpmākās dienās katrītāji sapems neparēdzētus pārsteigumus.

V.K.

Sirsniņš paldies

Latviešiem visos kontinentos, kas nebija mani aizmirsuši, kad 9. aprīlī pārkāpu ševītā gadu simta skumīgo sliekšni. Vēl atsevišķs paldies Stokholmas draudzei, Kalpaka bataljona karavīriem, ZLC Padomes valdei, Daugavas Vanaņu Zviedrijas valdei, Nacionālo darbinieku prezidijam, kas bija uzņēmies pūles atceri sarīkot.

Sirsniņš paldies.

ARTŪRS KRODERS

Stokholmā, 1972.

ANNAS GRAUDIŅAS keramikas izstāde Ņujorkā

DV NAMĀ Š. G. 27. un 28. maijā.

Izstādi atklās prof. Augusts Annus
sestdien 27. maijā pl. 4.00 pēcpusdienā.

Izstāde atvērta sestdien no 4 - 8,
svētdien no 1 - 6.

Vēl daudz neskaidrību

DARBS PAR SENLATVIJAS UN KRIEVU POLOCKAS KAZISTES SAKARIEM

Latviešu tautas vēsturiskā daudproblematiskā, pie kuras pārtiek apstāšanās, jau labi sen, ir Senlatvijas iedzīvotāju un viņu austrumu kaimiņu - krievu - senās saskares, kas izpaudušās gan kā pareizticības izplatšana Baltijas apgabalos, gan kā komerciāli un politiski sakari. Kā daudzus jautājumus, kas skar tik tālu pagātni, ar te daudz kas joprojām vēl tikai skaidrojams. Jaunu pētījumu atzinumi nekotomr pastveģit, p d j laik visvairāk Latvijas un Krievijas arhαιoloģijas lauk, kā d p rskat m bas labad kā ds visp r ja rakstura kōpp rskats, kur b tu m i n ts sakopt it visas l dz m su dien m pazstams zi as šin probl m , bija v lams. Pavisam nesen t ds ar n cis klaj .

Tas ir krievu zinātnieces N.A. Kazakovas raksts, kas iespiests e ingradas universitātes izdot krjum ar titulu /tulkojum / "Feod l s Krievijas v stures probl mas" / e ingrad 1971. g./ . Pašas Kazakovas darba virsraksts ir /tulkojum / " Polockas zeme un Baltijas ciltis no 10. gadsimta l dz 13. gadsimta s kumam."

K "Laika" slej s jau agr k n ciesz atz m t, par seno baltu tautu k dreiz j o tī plašo dz ves telpu tagad jōs ukrai u, baltkrievu un krievu apdzvotos apgabalos p d jōs gados n kuši kl t vair ki plaši un, v rojams, sti objekt v i zinātnieku darbi. Kazakova sav rakst nenodarbojas ar sen baltu tautu dz ves are la jautājumiem, bet apl ko daudz jaunu ku laiku apst k us, kad plāšos apgabalos cieši kaimi os pie latviešu apdzvot m zem m jau apmetušies krievi un nodibin juši tur Pliskavas un Polockas k azu valstis.

Pliskavas attiecības pret latga u apdzvoto T lavu un Igaunijas zem m Kazakovas sti skar tikai gar mejoit, savu uzman bu piev ršot tieši Polockas valsts un sen s Latvijas un L bijas apgabalu attiec b m. J atz m , ka šos jautājumus sav priekš k diem sešiem gadiem public t gr mat bija apl kojis ar E. M gur vi s, /iespiesta R g , 1965.g./.

Kazakova par "Baltijas cilt m" d v latga us, s us, zemga us, kuršus un l biešus. Še pieskait ti ar igau i, kas gan, k jau sac ts, visum paliek rpus vi as apskata loka. Lai noskaidrotu apst k us, kad Polockas valsts var ja s kt att st t ekspansiju rietumu virzien ,

autore šķic jusi š s k azistes politisko v sturi. P c vi as dom m, Polocka, kas agr k bijusi pakauta Novgorodai, bet p c tam, ijevas k aza O ega laik , ietilpusi Krievijas zem s, cieš kus sakarus ar Latgales latviešiem b s izveidojusi ap l0.g.s. beig m. Tad Polocka k uvusi patst v g ka, un tan valda k azs Rogvolods.L dzšīn jie uzskati ir, ka vi š bijis Skandināvijas vikings. Kazakova dom , ka vi š var tu b t bijis ar slavu izcelsmes - b dams Pomer nijas vendl taut bas. V l k, p c 1021. gada, s kuš s ilgas Polockas un ijevas k azu c as, pie kam 11.gs. otr pus /k aza Vseslava laik / Polocka k uvusi paši sp c ga. V l v l k sekojusi Polockas valsts sadrupšana s k s k azist s un milit rs nesp ks.

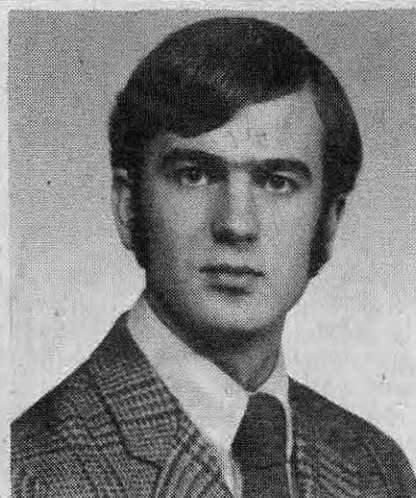
Kazakovas darb pasv trops pazstamais fakts, ka Daugava, b dama oti svar gs to laiku satiksmes ce š, ir sekm jusi Baltijas zemju un Polockas sakaru izveidošanos. K labi zin ms, m su zemes senkapos uzieti kauri gliemeži, svešas izcelsmes stikla p rles un audumu atliekas, ar Bizantijas un arābu mon tas utt. Kazakova, saprotam k rt izceldama krievu noz m i, spriež, ka š s mantas uz Latviju b s atveduši slav u tirgot j i. Ir tom r j jaut , k p c gan šo tirgot ju skait nevar ja b t ar vikingi vai k di austrumnieki - un k p c gan ar ne k di uz mg ki Senlatvijas t lbrauc j i? J em v r , ka ar paš Polock ir uzietas Latvijas senmantas /dzintars, latga u rotas u.c./.

11.gs. krievu ietekme Latvijas daž dos apvidos b s bijusi v l maza, ko apliecina Kazakovas atz m tais apst k lis, ka šin gadsimt no Krievijas impo r t s mantas bijušas izplat tas tikai gar Daugavu. V l k, 12. un 13.gs., t s ar v l bijušas pazstamas visvair k Piedaugavas rajonos, bet jau ar daudz dzi k zemes iekšien . Tas spiež dom t, ka tas turams par sto krievu ekspansijas periodu Senlatvij . Kazakova spriedusi, ka latviešu un l biešu zemes t p c non kušas Polockas atkar b , kā p d j daudz agr k un tr k temp izveidojuš s feod l s attiec bas, t .i., vienvald ga k aza vara.

Jaut jum par laiku, kad š krievu ekspansija uz rietumiem notikusi, par k du dat juma pier d jumu Kazakova tur faktu, ka Allažos k d kap at rasts piekari š ar t.s. tršuburi, ko daži krievu zinātnieki tulko par k aza R rika dzimtas z m i /to v l šodien ukrai u nacion listi valk k savu embl mu!/. Blakus kap atrasta k da ang u mon ta, kas kalta starp 978. un 1016. gadu, kara a Etelreda laik . Kazakova dom , ka šo piekari u ar dom jamo rurikovi u z m i var tu b t valk juši k di Polockas k aza ier d i vai uztic bas personas. Priekšmeti ar š du tršubura z m i uzieti ar daž s cit s viet s Latvij . Min tajam Kazakovas spriedumam tom r b tu vajadz gi v l k di citi, noteikt k pier d jumi, paši v l, ja ir runa par tik agriem laikiem.

Toties neš ietapšaub ma krievu Ip tija kronikas zi a, ka k d kara g jien uz Drucku piedal jušies ar Polockas sp ki un ar l bieši. P d j i e tad bijuši pak auti Polockai - bet j em v r , ka š s c as notikušas daudz v l k-1181. gad .

Par pareiz m b s j tur ar krievu t.s. Neštora kronikas liec bas, ka

Māris Jānis Gerliņš Redigā (Pa) Pensilvenijas valsts universitātes tautsaimniecības fakultātē ieguvis B. S. gradu.

Krievijai meslus maks jušas daž das somugru un baltu tautas, to starp ar lietuvieši, zemga i, kurši, l bieši u.c. Kazakova ir dom s, ka šos meslus neb s piedzinuši k di no t l s ijevas uz Baltijas zem m s t t ier d i, bet to sav kšana b šot bijusi uztic ta polockiešiem. Ar š ds spriedums, pier d jumiem tr kstot, pagaid m paliek nedrošu hipot žu kategorij .

Par pazstamo. 1106. gada Polockas nesekm go kara g jien pret zemga iem, kad kauj kr t 9000 krievu karav i ru, Kazakova dom , ka tam par iemeslu b s bijusi zemga u atteikšān s dot Polockai meslus. Tas noticis laik , kad turienes k azs Vseslavs jau miris /1101.g/ un Polocka k st milit ri v j ka. No m su puses še viet jaut jums vai, varb t, nenotika, ka zemga i ne tikai k atteic s maks t meslus, bet ne v l j s ar s t t savus karav rus par papildin jumiem krievu pulkiem.

Piln gi atzstams ir Kazakovas uzskats, ka kuršu un zemga ū atbrvošān s nō Polockas virskundz bas ir notikusi jau 12. gadsimt , jo chronists Indri is, kas Senlatvijas t laika apst k us pazinis stīpri labi, š du atkar bu nekur nepiemin, kam r par l biešu un latga u zemju un valdnieka sakariem ar Polocku izsac jies daudz s savas kronikas noda s.

Kazakova Koknesi un Jersiku atzst par krievu k azist m un dom , ka 11. gadsimt Koknes bijis krievu garnizons ar krievu taut bas vadoni. K vien , t otr no min taj m krievu k azist m Latvij turienes k azi, b dami Polockas vasa i, b šot, p c vi as dom m, bijuši Polockas k azu dzimtas locek i. Protams, tad ar Jersikas Visvaldis jeb Vsevolods b tu bijis dižcilt gs krievs ...

Tverot s kopskat diskut t s probl mas, Kazakova atz m , ka krievu intereses Senlatvijas telp aprobežojuš s ar meslu piedz šānu un milit ras pal dz bas pras šānu, cit di l biešus un latviešus atst jōt mier , ar varu neuzspiežot vi iem ar ksrist go tic bu, kam taisni pret j i r koj s v l kie iebruc j i v cieši. J atz st, ka arī šin jaut jum v l daudz neskaidru vietu. Daža droš ka atbilde, varb t, rad sies, kad k dreiz b s plaš k izp t t i m su pilskalni, paši Latgal , t pat k dreiz jō apmet u resp. pils tu vietas. T k Krievij line rais raksts jau agri bija pazstams, varb t ar latviešu zem kaut kur var tu uziet k dus ierakstus b rza t s s - piem ram, senaj latga u valod ! K RLIS DRAVI Š

Liela ra

KNUTA HAMSUNA VĒSTULES M GRĀ

Šogad paiet tieši 20 gadi kopš Hamsuna nāves, pagājuši arī nekā 36 gadi kopš viņa pēdējā r iznākšanas, nosēdušies 40-gadu ap viņa vārdu sacēlušies putekļi ir pietiekami ilgs laiks, lai viņa ros darbus un "politisko" darbu vācu okupācijas laikā varētu vērtēt jektīvi.

Garajā Nobela prēmijas laureāta rakstā ir daudzi vārdi, kurus es pavisam aizmirsuši un par kuriem interesējas tikai kāds literārs kritiķis. Turpretim Hamsuna rakstā ir tik pat dzīvi šodien kā tad, l iznāca pirms trīsdesmit četriem diem, tika tulkoti visās Eiropas valstīs, arī latviešu, un atstāja dziļi paliekamas pēdas mūsu literārajā /Varam minēt J. Akurāteru, it Jaunsudrabiņu un mūsu dienās J. Ki/. Kā attiecībā uz visiem lielākajiem uz Hamsunu mums ir dabīgi terese arī par viņa dzīvi, radīto veidu un personību, ne tikai vien zīpkāre, ar kādu lasām par vien filmu zvaigžņu mīlas dēkām un bet interese par to, kā cilvēcisks tekmeļis māksliniecisko, kā rašotājs darbi. Šinī ziņā rakstnieku tulēm mēdz būt nozīmīga vieta baltiskajā materiālā. Un Hamsuna rakstā Marijai ir vērtīgs papildinājums viņa dēla Tures atmiņām par tēvu un Marijas grāmatai "Varavīksnis paša Hamsuna pēdējā darbā "Aizaugušām tekām", kurā viņš apraksta savu tiesāšanu un laiku psihoģenētikā klīnikā pēc Norvēģijas atbrīvošanas un kas jau tulkots latviski pirms vēstulju izdošanas būtu bijis vēlams iepazīstināt latviešu lasītājus arī ar Marijas Hamsunas grāmatu viņi varētu labāk izprast vēstulēs rās fakti un notikumus atspoguļojot paša Hamsuna skatījumā.

Vēstules Marijai aptver apmēram 1936.g., kad pēdējo reizi rakstnieks "aizbēdzis" no mājām, lai rakstītu beidzamo romānu "Loks dzies". Vēstules skaitā ir vairāki tieši ir vienreizējas rakstnieka respondencē, kas parasti mēdz būt vēstulēm mīļākajām, draudarbā biedriem. Bet sievietēm nav tās daudz, jo ar viņām jau parastā vo kopā. Bet Hamsuns, kas ļoti mīlēja savu sievu, ģimeni un māju, bija nāvēs tā projām ļoti bieži un ilgi, jo viņš spēja rakstīt mājās, kur katrs savs viņu traucēja darbā, kur apkārtējā jaunpiedzimušo raudas vai lielāku nu čalas, kur saimniecība nelaidītu rūpēm par ikdienas darbiem nancīālajām problēmām, Tāpēc reiz, kad viņa pamodās rakstītāji, nijs, kad viņš juta sevī briestānu jaunu darbu un kļuva neirastenis neciesams savai apkārtnei, viņš projām - vai nu uz kādu iepriekš vēlētu vientuļīgu vietu, vai uz labāmi, šādu piemērotu vietu meklēja apmezdamies gan vienā, gan otrā nīcā, bet visvairāk kādā aukstā un ērtā jumta istabīņā. Beidzot, kad kā pareizā vieta atrasta, viņš tam metās un sāka cīnīties ar briedarbu, bieži vien pat fiziski sadams un reizēm gaidīdams ilgi, l "avots Isti atraisās". Šī cīņa ar l